IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych**
(nr 51)
z dnia 22 lutego 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 51)

22 lutego 2022 r.

Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych, obradująca pod przewodnictwem poseł **Wandy Nowickiej (Lewica)**, przewodniczącej Komisji, rozpatrzyła:

– informację Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na temat VII Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej,

– informację Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej na temat możliwości korzystania przez mniejszości narodowe i etniczne ze środków Krajowego Planu Odbudowy.

W posiedzeniu udział wzięli: **Andrzej Sosnowski** zastępca dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wraz ze współpracownikami, **Monika Dołowiec** zastępca dyrektora Departamentu Strategii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej wraz ze współpracownikami, **Kacper Gwardecki** specjalista w Zespole do spraw Równego Traktowania Wydziału Praw Migrantów i Mniejszości Narodowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, **Karolina Michalczyk** referent prawny w Wydziale do Spraw Równego Traktowania i Praw Człowieka Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, **Agnieszka Klimowicz** p.o. wicedyrektor Departamentu Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli, **Grzegorz Kuprianowicz** współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz dr hab. **Lech Nijakowski** stały doradca Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Andrzej Kniaziowski**, **Grażyna Kućmierowska** i **Beata Machul-Telus** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Witam wszystkich. Otwieram posiedzenie Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Witam bardzo serdecznie wszystkich posłów i posłanki, przedstawicieli i przedstawicielki rządu i organizacji oraz wszystkie osoby, które biorą udział w naszym dzisiejszym posiedzeniu.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia przewiduje dwa punkty – po pierwsze rozpatrzenie informacji ministra spraw wewnętrznych i administracji na temat „VII Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej", po drugie rozpatrzenie informacji ministra funduszy i polityki regionalnej na temat możliwości korzystania przez mniejszości narodowe i etniczne ze środków Krajowego Planu Odbudowy.

Informuję, że posiedzenie będzie prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odległość. Informuję również, że zgłoszenia do zabrania głosu w dyskusji przez posłów i posłanki oraz gości należy wysyłać poprzez czat w aplikacji Whereby po zalogowaniu się do pokoju wideokonferencyjnego lub poprzez adres e-mail kmne@sejm.gov.pl.

Jednocześnie informuję, że posłowie i posłanki – członkowie Komisji, którzy są obecni na sali obrad, mogą głosować przy użyciu urządzenia do głosowania za pomocą legitymacji poselskiej. Wówczas nie logują się w systemie komunikacji elektronicznej i nie używają tabletów. Informuję również, że posłowie i posłanki potwierdzają swoją obecność na posiedzeniach Komisji, które są prowadzone z wykorzystaniem środków

komunikacji elektronicznej, poprzez zalogowanie się w systemie do głosowania oraz wydrukami udziału w głosowaniach.

Proszę wszystkich członków Komisji o zalogowanie się do systemu. Za chwilę przystąpimy do sprawdzenia kworum. Jeszcze moment.

Proszę państwa, miło mi was poinformować, że mamy już kworum, a więc możemy procedować. Listy jeszcze nie zamykamy, gdyby ktoś jeszcze dołączył, ale w każdym razie już możemy przystępować do realizacji porządku dziennego.

Proszę zatem przedstawiciela ministra spraw wewnętrznych i administracji o przedstawienie informacji. Czy to pan dyrektor Sosnowski będzie zabierał głos w tej sprawie? Dzień dobry, panie dyrektorze. Bardzo proszę o zabranie głosu.

Zastępca dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Andrzej Sosnowski:

Dziękuję bardzo. Szanowna pani przewodnicząca, panowie wiceprzewodniczący, panie doktorze, bardzo mi miło zaprezentować informację na temat na temat „VII Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej". Będzie mi towarzyszyć ekspert do spraw międzynarodowych i ekspert związany z reportami krajowymi w naszym departamencie doktor Małgorzata Milewska, która uzupełni moją wypowiedź. Swoją wypowiedź pozwolę sobie oprzeć na zasadzie od ogółu do szczegółu. Na początku przedstawię państwu ramy prawne wyznaczające temporalny charakter poszczególnych tzw. raportów ustawowych, bo pozwolę sobie takim pojęciem się posługiwać. Następnie w oparciu o ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym przedstawię etapy przygotowywania poszczególnych raportów. Później przejdę właśnie do wspomnianego szczegółu, czyli przedstawię omówiony wcześniej proces na konkretnym przykładzie, czyli na przykładzie VII raportu. Na zakończenie pozwolimy sobie z doktor Milewską przedstawić informację na temat projektu VIII raportu, który właśnie powstaje.

Tak jak powiedziałem, podstawa prawna znajduje się w art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Wyraźnie w tym artykule jest napisane, że minister jest zobowiązany nie rzadziej niż raz na 2 lata przedłożyć taki raport dotyczący sytuacji mniejszości w Rzeczypospolitej Polskiej. W tym artykule w ust. 1 jest również określone, co się z nim dzieje. Raport jest opiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Na dzisiejszym posiedzeniu omawiamy VII raport. Pozwolę sobie przedstawić państwu dane czasowe poszczególnych raportów. I raport obejmował lata 2005–2006, natomiast VI raport obejmuje lata 2017–2018. Obecny projekt VIII raportu obejmuje lata 2019–2020. Jak się przedstawiała sytuacja dotycząca VII raportu? Już państwu to przedstawiam. Prace rozpoczęliśmy od skierowania pism do poszczególnych resortów, urzędów centralnych, instytucji państwowych, a także pełnomocników wojewodów do spraw mniejszości narodowych i etnicznych z prośbą o tzw. wkłady merytoryczne do poszczególnych części raportu. Otrzymaliśmy te informacje. Dokonywaliśmy analizy poszczególnych materiałów, tak aby była ona w miarę przejrzysta i dostępna. Analiza trwała do września 2020 r. Następnie raport został przesłany do członków KWRiMNiE z prośbą o uwagi i zaopiniowany w trakcie 71. posiedzenia komisji wspólnej. Dnia 22 grudnia 2020 r. ten raport został przyjęty przez Radę Ministrów. Tak jak mówi zapis art. 31 ust. 4 ustawy, zostaliśmy zobligowani do zamieszczenia owego dokumentu na stronie internetowej poświęconej mniejszościom. Tak uczyniliśmy. Raport jest powszechnie dostępny na stronie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji dedykowanej mniejszościom narodowym i etnicznym.

Pokrótce przedstawię zarys tego dokumentu. Składa się on z dwóch rozdziałów, wstępu i zakończenia. Wydawać by się mogło, że jest to lakoniczny dokument. O dziwo, zawiera również, jak śmiem stwierdzić, mnóstwo załączników, ponieważ aż 10. W 10. załączniku zawarte są m.in. uwagi strony mniejszościowej do raportu. W pierwszym rozdziale raport przedstawia ogólne prawa mniejszości narodowych i etnicznych. W kolejnym rozdziale, podzielonym na podrozdziały, są już bardziej szczegółowe informacje. No i jest oczywiście zakończenie. Tak przedstawia się dokument będący VII raportem ustawowym.

Tak jak powiedziałem, został on zaopiniowany przez komisję wspólną, natomiast spotkał się z co najmniej ambiwalentnym stosunkiem i przyjęciem ze strony mniejszościowej. Podkreślano właśnie jego być może już archaiczny charakter, dlatego też rozpoczęliśmy prace nad przygotowaniem VIII raportu, będąc w ciągłym kontakcie ze stroną mniejszościową.

Kończąc, przedstawię państwu zarys projektu VIII raportu, bo on jest najbardziej aktualny. Przyjęliśmy taką zasadę, że jego struktura będzie się troszeczkę różniła od poprzednich raportów. VIII raport zawiera m.in. ankiety dla organizacji, jak również analizę ekspercką przygotowaną przez profesora Grzegorza Janusza. Zupełnie inna jest też forma graficzna projektu VIII raportu. Założenia fundamentalne tego dokumentu to m.in. syntetyczność i przejrzysta struktura. Członkowie KWRiMNiE otrzymali projekt tego raportu do wniesienia uwag. Przesłaliśmy go również do konsultacji międzyresortowych.

Jeśli będą pytania dotyczące VII raportu, który został przesłany do państwa sekretariatu, a znajduje się, tak jak powiedziałem, na stronie internetowej, jesteśmy jak najbardziej gotowi do odpowiedzi razem z doktor Małgorzatą Milewską. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję, panie dyrektorze, za tę bardzo zwięzłą wypowiedź, w szczególności biorąc pod uwagę rozmiar samego raportu. Bardzo dziękuję.

Teraz w takim razie chyba otworzę dyskusję i zapytam państwa członków i członkinie Komisji oraz osoby biorące udział w posiedzeniu Komisji o zabranie głosu. Bardzo proszę. Kto z państwa chciałby zabrać głos? Słucham? Jesteśmy już w fazie dyskusji. Zachęcam do zabrania głosu wszystkie osoby uczestniczące w posiedzeniu Komisji.

Poseł Ryszard Galla (niez.):

Nie ma chętnych?

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

Szanowna pani przewodnicząca, czy możemy się wprosić? Skoro nie ma już głosów w dyskusji, to może doktor Milewska, jeśli państwo pozwolą, przedstawiałaby i jeszcze dookreśliła projekt VIII raportu, bo pokładamy w nim wielką nadzieję.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dobrze.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

Natomiast VII raport uznajemy za część historii. Został on zaopiniowany i przyjęty przez Radę Ministrów.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Tak zróbmy. Myślę, że może będą jeszcze odniesienia do VII raportu. Natomiast bardzo proszę o zaprezentowanie VIII raportu, ale prosiłabym, żeby zacząć od tego, na jakim on jest etapie w sensie przyjmowania przez rząd i jaki okres obejmuje ten raport. Bardzo proszę panią doktor o zabranie głosu.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

Proszę, pani doktor.

Radca ministra w Departamencie Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Małgorzata Milewska:

Dzień dobry. Dziękuję bardzo. Małgorzata Milewska.

Proszę państwa, pan dyrektor słusznie zauważył, jeśli chodzi o VII raport, że rzeczywiście mamy do czynienia z historią, żeby już nie powiedzieć, że troszkę prehistorią, w kontekście naszego kolejnego raportu, ponieważ VII raport to są lata 2017–2018. Procedujemy VIII raport, który siłą rzeczy obejmuje kolejną dwulatkę, czyli okres 2019–2020. Jak pani przewodnicząca prosiła, powiem, na jakim etapie to się znajduje. W tej chwili jesteśmy na etapie uzgodnień międzyresortowych i czekamy na odpowiedzi resortów.

Raport jednocześnie został przesłany do członków komisji wspólnej z prośbą o wniesienie uwag i spojrzenie na nową strukturę, ponieważ on rzeczywiście będzie znacznie dłuższy niż VII raport, chociaż pani przewodnicząca zauważyła, że on jest dosyć obszerny. Ten VIII raport będzie bardziej obszerny, ale w dużej mierze wynika to z tego, że umieściliśmy w nim bardzo dużo danych w formie graficznej i tabelarycznej. Są różne wykresy, dlatego że to jednak na pierwszy rzut oka daje pełniejszy obraz tego, z czym mamy do czynienia, jak i też pokazuje pewną dynamikę różnych procesów, głównie dotacji, ale nie tylko. Wydaje mi się więc, że on będzie bardziej przyjazny dla czytelnika w tym sensie, że jak się go weźmie do ręki i popatrzy na rozmaite wykresy, to natychmiast widać jakby konkretnie już różne trendy, wysokości dotacji i to, co się dzieje w środowisku mniejszości.

Oczywiście trzeba tylko pamiętać o tym, że troszkę na wyrost – przepraszam za to określenie – sądzimy, że raport oddaje sytuację mniejszości, ale tak do końca nie jest, co wynika z prostej rzeczy. Mianowicie raport dotyczy tego, co robią różne agendy państwa. To są te dane, które starannie pozbieraliśmy od kolegów z różnych resortów. Tam będą też uwagi mniejszości narodowych. Oczywiście musimy być jednak świadomi, że to nie jest pełny obraz tego, co się składa na wsparcie mniejszości, bo z oczywistych względów nie jesteśmy w stanie prześledzić np. aktywności uczelni, które robią jednak mnóstwo konferencji dotyczących dziedzictwa czy sytuacji mniejszości. Tego rodzaju rzeczy, które się dzieją wokół mniejszości, nie ma, bo nie zawsze administracja rządowa jest w stanie za tym nadążyć. Żeby to było jasne, nie rościmy sobie ambicji do tego, żeby to był dokument, który w pełni odzwierciedla sytuację mniejszości.

Niebawem zakończymy okres konsultacji międzyresortowych. Czekamy na uwagi komisji wspólnej. Pewnie wprowadzimy tam jeszcze jakieś zmiany, jeżeli będą jakieś uwagi. Wtedy zaczynamy już część końcową, ostatnią w postaci przyjęcia tego przez kolejne komitety Rady Ministrów i wreszcie przez Radę Ministrów.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

A do którego roku? Jakie lata obejmuje raport?

Radca ministra w departamencie MSWiA Małgorzata Milewska:

Lata 2019–2020.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Aha, czyli znowu będziemy do tyłu.

Radca ministra w departamencie MSWiA Małgorzata Milewska:

Troszkę tak.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Powiem szczerze, bo pani tutaj powiedziała, że nie rościcie sobie prawa do tego, żeby w całości przedstawić stan mniejszości w Polsce, co rozumiem, bo nikt nie jest w stanie tego zrobić. Natomiast czy ten raport będzie jednak troszkę bardziej – powiedziałabym – konkluzywny, żeby z tego wynikały jakieś rekomendacje albo jakaś ocena? Powiem szczerze, że ten raport właściwie zawiera prawie wyłącznie suche fakty, oczywiście z wyjątkiem tego, co tam jest raportowane, np. że oceny są zawarte w raporcie Najwyższej Izby Kontroli. Nawet jeśli chodzi o wystąpienia rzecznika praw obywatelskich, to jest tylko napisane, że są wystąpienia, natomiast absolutnie nie wiadomo, czy i jak one się skończyły, prawda? Powiem szczerze, że tu nie chodzi tak naprawdę o objętość, ale o to, żebyśmy byli w stanie ocenić, czy sytuacja się poprawia, oczywiście zdaniem ministerstwa, czy pogarsza, co się udało, co jest efektywne, a co nie. Jednak raporty polegające wyłącznie na tych działaniach, co oczywiście jak najbardziej ma prawo być w takich raportach, troszkę pozostawiają niedosyt, bo myślę, że na tej podstawie wielu, choć może nie wszyscy, ale część członków Komisji może mieć pewien problem, żeby ocenić, jakie naprawdę są efekty działań podejmowanych przez rząd, wydanych pieniędzy i tych wszystkich inicjatyw i działań, które od lat się toczą. To jest takie rozbudowane pytanie do pani. Czy ten raport będzie tego typu elementy w sobie zawierał?

Radca ministra w departamencie MSWiA Małgorzata Milewska:

Pani przewodnicząca, aż się trochę boję odpowiedzieć, bo nie sądzę, żebyśmy osiągnęli ideał, w którym wszyscy będą zadowoleni i będziemy mieli pełne poczucie tego, że te raporty odzwierciedlają sytuację mniejszości. Raport ma to do siebie, że raportuje. Wydaje mi się, że jednak w pewnej części VIII raport troszkę inaczej podchodzi właśnie do takiego raportowania i że tam będzie można znaleźć elementy wskazujące na pewien progres, a być może w jakichś miejscach na niedosyt. Wydaje mi się, że on pod tym względem będzie lepszy. Natomiast, tak jak powiedziałam, nie jestem pewna, czy to usatysfakcjonuje Komisję, a przede wszystkim mniejszości. Wydaje mi się, że to też w dużej mierze zależy od opinii mniejszości i uwag państwa, natomiast ten raport zawiera analizę ekspercką, o której wspomniał pan dyrektor. Oczywiście jest to znany wszystkim pan profesor Grzegorz Janusz. Oddaje to trochę spojrzenie z perspektywy kilku lat i pewnych procesów, które się zadziały, więc wydaje mi się, że w części tak, że tam się znajdą podstawy do oceny. O, tak powiem.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

Musimy też dodać, pani doktor, że wprowadziliśmy ankiety, które wysłaliśmy do organizacji mniejszości z prośbą o odpowiedź. To ankiety właśnie na temat oceny sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych. Mało tego, wprowadziliśmy również rozdział poświęcony sytuacji organizacji mniejszości w okresie pandemii. Mamy nadzieję, że ten raport będzie właśnie bardziej oddawał sytuację mniejszości, jednocześnie z nutką refleksji dotyczącą sytuacji aktualnej na dzień badania, czyli raportowania. To jest zmiana w stosunku do poprzedniego VII raportu.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Pan przewodniczący Galla, bardzo proszę.

Poseł Ryszard Galla (niez.):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca. Szanowni członkowie Komisji, zaproszeni goście, panie dyrektorze z panią doktor, powiem tak, że pamiętam, jak pracowaliśmy nad nowelizacją ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Jednym z istotnych punktów zmian, które miały być wprowadzone, był właśnie punkt dotyczący raportowania. Nie wiem, czy państwo śledzili archiwa ministerstwa, bo wtedy jeszcze państwo w nim nie pracowali. Nie wiem, czy pani doktor już wtedy nie pracowała, chyba jako doradca. Wtedy też proponowaliśmy po pierwsze wydłużenie tego okresu z dwóch do trzech lat. Narzucaliśmy też termin, kiedy ten raport powinien być przyjęty, co jest bardzo ważne, bo nie ukrywam, że podchodzę do tego z taką – powiedziałbym – zadumą nad tym, że my w 2022 r. będziemy dyskutowali o raporcie za 2018 r. Musielibyśmy to sobie bardzo mocno odświeżać, żeby cokolwiek zrobić.

Rzeczywiście jest to dokument o charakterze historycznym. Chciałbym, panie dyrektorze, żeby taka zasada przeszła do historii, żebyśmy jednak postarali się tutaj nałożyć pewien rygor czasowy, który po pierwsze pozwoliłby… No trudno, mamy dzisiaj okres 2-letni, ale wydaje mi się, że jesteśmy w stanie w okresie do końca następnego roku jednak pochylić się nad tym raportem jako raportem, który jest przyjęty przez rząd. Mam rozumieć, że raport z 2018 r. został przyjęty w 2020 r., tak? Proszę potwierdzić. To proszę zobaczyć, ile czasu rząd potrzebował na to, żeby ten raport przyjąć.

Co do raportu powiem tak, że nawet jeśli on jest dokumentem historycznym, to pozwoliłem go sobie od deski do deski przeczytać. Tak naprawdę, kończąc czytanie tego raportu, zastanawiałem się nad tym. Panie dyrektorze, to jest tylko moja dygresja. Nie oczekuję odpowiedzi. Ciekaw jestem, jak będzie wyglądał raport, kiedy będziemy go pisali za lata 2021–2022. Mam nadzieję, że on będzie też miał – powiedziałbym – pewne elementy, szczególnie w obszarze edukacyjnym, przychylne dla mniejszości, a co najmniej dla niektórych, no i będzie też optymistyczny, ale to jest tylko moja dygresja. Powiem, że rzeczywiście raportowanie jest rzeczą dobrą. Powinniśmy raportować, bo to też jest taki moment, kiedy możemy dokonać oceny – i państwo jako odpowiedzialni za sytuację mniejszości w Polsce, i my jako Komisja, która ze strony parlamentu tym tematem się zajmuje, i komisja wspólna, ale przede wszystkim także i przedstawiciele poszczególnych mniejszości. To jest rzecz bardzo ważna.

Oczywiście cieszy mnie też fakt, że starają się państwo jakby udoskonalać ten raport i że VIII raport, o którym tutaj także mówicie, będzie miał jakby nowego ducha, który będzie aktualizowany w związku z potrzebami, jakie gdzieś tam się pojawiały. Chodzi też o to, o czym mówiła pani przewodnicząca, że on będzie miał po pierwsze dogłębną analizę, nawet jeśli – nie wiem – po stronie mniejszości czy też po państwa stronie będzie niezadowolenie, że pewne informacje będą tam ujęte, ale wydaje mi się, że powinna być tutaj zachowana pewna rzetelność. Oczywiście wydaje mi się także, że brakuje tutaj podsumowania we wnioskach końcowych czy też pewnych postulatów i zadań, które byłyby wskazywane do rozwiązania. Najlepiej byłoby, żeby były też pewne ustalenia co do sposobu realizacji tych postanowień.

Posłużę się tutaj jednym przykładem. Nie będę wchodził w obszar edukacji, ale posłużę się przykładem mediów publicznych i udziału mniejszości narodowych w tych mediach. Muszę powiedzieć, że od momentu, kiedy jestem w parlamencie, zawsze sygnalizowany był problem jakby niedoskonałości mediów, czyli niewychodzenia naprzeciw potrzebom mniejszości. A gdybyśmy spojrzeli na dane w raportach, to niewiele się zmieniło. Praktycznie prawie że powtarzamy te same liczby, te same programy. Nie widać też tutaj pewnej ewaluacji i pójścia do przodu, żeby rzeczywiście więcej tych rzeczy związanych z funkcjonowaniem mniejszości narodowych i etnicznych pojawiało się więcej w mediach, szczególnie publicznych. Dlatego też wydaje mi się, że po naszej dzisiejszej dyskusji powinniśmy, a państwo szczególnie, wyciągnąć jeszcze pewne wnioski, żeby dokument, jeśli on już jest lepszy, był jeszcze lepszym raportem, pamiętając o tym, żebyśmy też dotrzymywali terminów, żebyśmy nie musieli w zbyt odległym terminie o tych raportach rozmawiać.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Pan przewodniczący Kuprianowicz. Bardzo proszę o zabranie głosu.

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych Grzegorz Kuprianowicz:

Szanowna pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, panie dyrektorze i pani doktor, tak jak już wiele osób wspominało, oczywiście mówimy w tej chwili o raporcie mającym charakter historyczny, dlatego o dokumencie, który mówi o okresie sprzed kilku lat. Tak naprawdę jego analiza ma już wyłącznie charakter bardzo teoretyczny.

Natomiast myślę, że warto zwrócić uwagę na to, że ten raport… Padło tutaj sformułowanie, że on był przyjęty ambiwalentnie. Raczej spotkał się z dość nieprzychylną oceną ze strony mniejszości narodowych i etnicznych ze względu na to, że po pierwsze struktura tego raportu nie była bardzo przejrzysta. Wydaje się, że informacje, które się w nim znalazły, czasem nie do końca dotyczyły samego tematu tego raportu. Wreszcie można było odnieść wrażenie, czytając ten raport, że tak naprawdę nie można było sobie wyrobić zdania, jaka jest sytuacja mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Osoba, która na podstawie tego raportu chciałaby poznać sytuację mniejszości w Polsce, z pewnością tego celu nie mogłaby osiągnąć. Stąd też pojawiają się postulaty ze strony mniejszości, aby zmieniono w ogóle formułę pracy nad raportem i metodologię jego przygotowywania, ale też zwracaliśmy uwagę na to, że w tym pierwszym raporcie nasze uwagi…

Chodziło chociażby o samo podejście do raportu. Pozwolę sobie zacytować jedno ze zdań, które było we wstępie do raportu. Cytuję: „Opracowując dokument, analogicznie jak w przypadku poprzednich raportów, nie opisywano szczegółowo pojawiających się problemów, postulatów czy ocen zgłaszanych przez środowiska mniejszości, ograniczając oceny na rzecz faktów”. Samo to sformułowanie pokazuje dość dziwne podejście. Z jednej strony stwierdza się, że „nie opisywano szczegółowo pojawiających się problemów, postulatów czy ocen zgłaszanych przez środowiska mniejszości”, a ograniczano się do faktów. Czyli z tego mogłoby wynikać, że pojawiające się problemy czy zgłaszane przez środowiska mniejszości postulaty i oceny nie dotyczą faktów. Z powodu tego podejścia ocena raportu ze strony mniejszości była dość krytyczna.

Z zadowoleniem przyjęliśmy działania MSWiA w kierunku wypracowania nowej metodologii pracy nad kolejnym, już VIII raportem, o którym przed chwilą była mowa. Projekt tego raportu członkowie komisji wspólnej otrzymali. W tej chwili trwają analizy

przygotowanego projektu VIII raportu. Myślę, że gdy temat ten stanie na posiedzeniu komisji wspólnej czy wcześniej jeszcze, gdy uwagi zostaną zgłoszone przez przedstawicieli mniejszości, to mamy nadzieję, że efekt tego będzie lepszy, dlatego że sama idea raportu zawarta w ustawie o mniejszościach z 2005 r. wydaje się ze wszech miar słuszna. To bardzo dobrze, jeżeli taki raport jest przygotowywany, ponieważ może być on wyjściem do dobrej diagnozy i analizy sytuacji mniejszości.

Pan poseł Ryszard Galla wspomniał tutaj o propozycji zapisu ustawowego, która się znalazła w projekcie nowelizacji ustawy o mniejszościach z 2015 r., aby termin dotyczący przygotowania raportu był nieco wydłużony. To był też postulat strony mniejszościowej. W tym zgadzaliśmy się całkowicie z MSWiA, bo też wydawało nam się, że 2-letni okres jest zbyt krótki. Popieraliśmy postulat, aby ten czas wydłużyć. Generalnie w tej chwili mamy taką sytuację, jaką mamy. Te raporty są nadal 2-letnie. Jako mniejszości bardzo liczymy na to, że raport, także po uwzględnieniu uwag zgłoszonych przez przedstawicieli mniejszości, będzie dobrą diagnozą sytuacji mniejszości. Jak mówię, jesteśmy w trakcie czytania tego raportu i przygotowywania uwag. Przy tym ważne jest, żeby to była diagnoza całościowa, nieograniczająca się wyłącznie do działań poszczególnych instytucji państwa, ale próbująca zdiagnozować stan i perspektywy mniejszości, bo o to przecież tak naprawdę chodzi, aby znaleźć punkt wyjścia do dalszych działań i wskazać, co należy zrobić, aby stworzyć warunki do tego, by obywatele Rzeczypospolitej należący do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym mogli zachować swoją tożsamość, kulturę, tradycję, język.

Kończąc, dotyczący poprzednich lat VII raport wzbudził wiele kontrowersji i wątpliwości. Mamy nadzieję, że VIII raport będzie lepszy. Pierwsze wrażenie jest zdecydowanie lepsze, chociażby ze względu na metodologię pracy nad raportem oraz samą formę graficzną tego raportu. Mamy nadzieję, że będzie on lepszym punktem wyjścia do dalszej diagnozy. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję, panie przewodniczący. Proszę państwa, też pozwolę sobie na parę uwag. Może *à propos* samego procesu raportowania w pewnym sensie mam świadomość, że często raporty przedstawiane przez rząd mogą być w jakiś sposób opóźnione. Tak się dzieje np. na forach międzynarodowych przy sprawozdawaniu z realizacji konwencji międzynarodowych, jak rządy realizują swoje zobowiązania wynikające z tych dokumentów. Wobec tego często te raporty są trochę spóźnione. Przyjęta jest tam jednak taka praktyka, że mianowicie – powiedzmy – do 2020 r. czy 2018 r., jak w naszym przypadku, raport raportem, ale to nie oznacza, że nie można mówić o tym, co się aktualnie dzieje. Zawsze rządy są proszone o to, żeby przedstawić informację, może już nie w formie całościowego raportu, co się zmieniło od czasu raportowanego okresu do sytuacji bieżącej.

Mówię o tym nie po to, żeby tak po prostu sobie a muzom, tylko też chciałabym zapowiedzieć, że jak – mam nadzieję – w nieodległym czasie będziemy mieli dyskusję o VIII raporcie, to będzie on bardziej spełniał nasze oczekiwania co do wiedzy i oceny sytuacji. Jednocześnie zwrócę się do ministerstwa o krótką informację, jak zmieniły się stan faktyczny i stan prawny w okresie raportowanym w odniesieniu do okresu aktualnego. Myślę bowiem, że byłoby to zupełnie bezproduktywne, gdybyśmy mieli zawsze mówić o przeszłości. Jak widać, nie ma specjalnego entuzjazmu, bo ważne jest nie tylko to, co kiedyś było, ale to, co się tak naprawdę dzieje, jeśli chodzi o mniejszości narodowe i etniczne, co jest aktualnie teraz. Pamiętam takie sformułowania w tym raporcie, które mi bardzo przypadły do gustu, np. że sytuacja mniejszości narodowych, jeśli chodzi o edukację w zakresie języków, jest stabilna, że nic się – że tak powiem – w tej sprawie nie zmienia, że wszystkie potrzeby mniejszości w zakresie edukacji są zrealizowane. Powiem szczerze, że łezka się w oku kręci, że już tak niestety nie mamy. Żeby praca naszej Komisji była produktywna, na pewno będziemy oczekiwać aktualnej informacji.

Powiedziała już pani, że przechodzi do… Jest jeszcze pytanie do pani doktor, czy coś może powiedzieć, kiedy możemy się spodziewać tego raportu. Kiedy on dotrze do Komisji? Wiem, że jest konsultowany itd., ale ile to może potrwać, jeśli mogę zapytać.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

To może ja za panią doktor odpowiem.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Tak, panie dyrektorze. Bardzo proszę, oczywiście.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Andrzej Sosnowski:

Tak jak pani doktor Milewska powiedziała, projekt trafił do konsultacji międzyresortowych i do członków KWRiMNiE z prośbą o wniesienie uwag. Będziemy je uwzględniać, konsultować, dyskutować nad nimi. Natomiast raport musi być zaopiniowany przez komisję wspólną na najbliższym posiedzeniu, które pozwoli na przedłożenie tego raportu. Spodziewamy się, że to będzie pewnie w marcu br. albo na przełomie marca i kwietnia. Opinia KWRiMNiE to jest niezbędny dokument. Prześlemy ją do prezesa Rady Ministrów, aby Rada Ministrów to zatwierdziła. Spodziewamy się, że raport powinien być we wrześniu br. To jest dobry i spokojny termin.

Przyznajemy się oczywiście, że raporty są nieco spóźnione. *Mea culpa, mea maxima culpa*. Wynikało to m.in. z braków kadrowych w departamencie. W cudzysłowie gonimy ten czas, o którym pan poseł wspominał. Raport miał być przyjęty w 2021 r. Nie udało nam się. To też jest sprawa wiadoma, że z racji m.in. właśnie pandemii, która przetrzebiła nasz departament. Natomiast, tak jak powiedziałem, raport powinien być gotowy najpóźniej we wrześniu.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Wiem, że to pewnie od pana dyrektora nie zależy, ale gdyby, to dobrze byłoby, żebyśmy go mogli rozpatrywać jeszcze w tej kadencji, tak że…

Poseł Ryszard Galla (niez.):

To ten rok.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Aha, ten rok, no to okej. Przepraszam. Teraz z kolei *mea culpa*, że mi się lata pomyliły. Dobrze, to czekamy w takim razie bardzo niecierpliwie na kolejny raport. Jeżeli już nie ma pytań czy komentarzy na temat VII raportu i zapowiedzi VIII raportu, to ten punkt zamykam.

Przechodzę do kolejnego punktu. To będzie rozpatrzenie informacji ministra funduszy i polityki regionalnej na temat możliwości korzystania przez mniejszości narodowe i etniczne ze środków Krajowego Planu Odbudowy. Tę informację przedstawi pani Monika Dołowiec, zastępczyni dyrektora Departamentu Strategii w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Bardzo proszę, pani dyrektor.

Zastępca dyrektora Departamentu Strategii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej Monika Dołowiec:

Dziękuję, pani przewodnicząca. Jest ze mną pani naczelnik Małgorzata Lublińska odpowiedzialna za Krajowy Plan Odbudowy (KPO). Odpowiadam za przygotowania do wdrażania KPO i potem monitorowanie tego procesu w związku z…

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Przepraszam bardzo. Jest pewien problem techniczny, bo my panią słyszymy bardzo dobrze w tym sensie, że głośno, natomiast jakoś głos się rozprasza i troszkę niewyraźnie to brzmi. Może pani przez słuchawki mogłaby mówić albo jakoś inaczej to podkręcić. Jest jakiś pogłos u państwa. Nie wiem, czy to duża sala, czy jak. Źle, niedobrze rozumiemy, co pani mówi.

Zastępca dyrektora departamentu MFiPR Monika Dołowiec:

Spróbujemy poprosić o pomoc techniczną. Rozumiem, że informacja o tym, jak skonstruowany jest KPO i jaką ofertę ma dla mniejszości narodowych i etnicznych, została już przedstawiona na poprzednim posiedzeniu Komisji.

Prawdopodobnie państwo zdają sobie sprawę z tego, że ten instrument różni się od innych funduszy europejskich. Ma znacznie bardziej i jakby precyzyjnie zawężony zakres zastosowania. Instrument na rzecz odbudowy i zwiększenia odporności (RRF) został przygotowany głównie po to, żeby pomóc gospodarkom krajowym podnieść się ze skutków pandemii i wypracować jakieś strukturalne zmiany, które przygotują gospodarki krajowe na kolejne, ewentualne szoki, skonstruowane wokół logiki realizacji reform wynikających z krajowych planów reform. Czyli KPO ma realizować zalecenia sformułowane przez Radę Unii Europejskiej dla Polski na lata 2019 i 2020. Te zalecenia dotyczą przede wszystkim właśnie wsparcia gospodarki i jej zmiany na zieloną, opartą na odnawialnych źródłach energii. Program ma się skupić na wspieraniu transformacji klimatycznej, ale też cyfrowej. Ma podnieść efektywność otoczenia instytucjonalnego, głównie jeżeli chodzi o takie dziedziny jak rynek pracy, edukacja, ochrona zdrowia.

W związku z tym logika programu jest taka, że nie jest on nakierowany na poszczególne grupy odbiorców, w tym mniejszości, ale służy realizacji konkretnych reform i inwestycji wynikających z krajowych programów reform. Z tego punktu widzenia potwierdzę to, co było do tej pory powiedziane, że w KPO nie ma dedykowanego działania czy inwestycji wprost dla mniejszości, natomiast mogą one korzystać z efektów tego programu, jak i też go wdrażać, jako beneficjenci poszczególnych inwestycji, po prostu odbiorcy wsparcia na tej samej zasadzie, jak inni obywatele kraju.

Tak więc w materiale przygotowanym dla państwa wskazaliśmy głównie na takie obszary jak cyfryzacja. W komponencie KPO jest duża inwestycja o wartości około 200 mln euro na wspieranie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Głównie chodzi tutaj o niwelowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego. Tutaj odbiorcami mogą być ci obywatele, którzy zostaną zakwalifikowani do tej szerokiej grupy, w tym potencjalnie też przedstawiciele różnych mniejszości. W tym komponencie jest też wsparcie decydowane szkołom podstawowym i ponadpodstawowym oraz przedszkolom na podłączenia do sieci, na wyposażenie uczniów i nauczycieli w sprzęt do zdalnej nauki.

Wskazaliśmy też państwu na… Czy teraz trochę lepiej mnie słychać? Czy jest potrzeba jakiejś interwencji technika? Wskazywaliśmy państwu na możliwość ubiegania się na środki w ramach inwestycji dotyczących wsparcia instytucji kultury. Jak tylko inwestycja zostanie uruchomiona, to potencjalnie wsparcie na działalność kulturalną mogą otrzymać różnego rodzaju organizacje pozarządowe i instytucje kultury prowadzone przez samorządy. Przewidziano 95 mln euro. To jest także ta inwestycja na liście, która potencjalnie może być ciekawa dla twórców reprezentujących poszczególne mniejszości.

Natomiast chcemy bardzo wyraźnie zaakcentować, że przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych mogą po prostu korzystać z efektów programu jako odbiorcy usług administracji czy jako przedsiębiorcy, którzy mogą się ubiegać o wsparcie na cyfryzację swoich przedsiębiorstw i przestawienie ich na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Jako obywatele mogą korzystać – nie wiem – z wyremontowanych i poprawionych środków transportu, więc jakby w tym kontekście… Natomiast chcę wyraźnie powiedzieć, że nie ma inwestycji dedykowanej wprost mniejszościom. W tym zakresie bardziej interesująca dla państwa będzie przyszła interwencja ze środków polityki spójności, przede wszystkim na poziomie regionalnym, gdzie Europejski Fundusz Społeczny (EFS) będzie miał wsparcie na pogłębianie integracji społeczno-gospodarczej różnych mniejszości. Ewentualnie takich oczekiwań KPO nie spełnia, co nie oznacza, że jego efektem nie może być też poprawa jakości życia i pracy przedstawicieli mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce.

Jeżeli chodzi o informację o tym, na jakim etapie jesteśmy, to wiem, że dużo państwo słyszą z doniesień medialnych, że toczą się dyskusje. Natomiast naprawdę wierzymy, że w ciągu najbliższych kilku dni nastąpi przełom w tej dyskusji. Spodziewamy się, że Komisja Europejska da nam zielone światło. Wtedy będzie tylko kilka tygodni na decyzję rady i potencjalnie będziemy mogli już startować z uruchamianiem poszczególnych inwestycji. Reformy już realizujemy. Na bieżąco monitorujemy realizację poszczególnych ustaw. Na 115, które mamy założone w programie, 10 nam się udało zrealizować. Poszczególne resorty, które – inaczej niż dla polityki spójności – odpowiedzialne są bezpośrednio za realizację inwestycji, już przygotowują się do uruchamiania swoich

działań, czyli przygotowywane są szczegółowe kryteria wyboru projektów, katalogi wydatków kwalifikujących, wzory dokumentów, aby w momencie zatwierdzenia KPO można było rzeczywiście uruchamiać poszczególne inwestycje. Jeżeli więc chodzi o szczegółowe informacje o tym, na jakim etapie są inwestycje, który interesowałyby państwa, to trzeba się kontaktować z resortami, które w KPO są wskazane jako wiodące dla danej inwestycji.

My te informacje będziemy starali się zbierać i aktualizować na portalu Funduszeeuropejskie.gov.pl. Przygotowujemy aktualizację tej strony. Mam nadzieję, że w ciągu tygodnia, maksymalnie dwóch otworzymy jakby na nowo ten portal. To będzie dedykowana część KPO z danymi kontaktowymi i z informacją właśnie o tym, na jakim etapie są planowane uruchomienia inwestycji, żeby zainteresowani mogli szukać takich informacji bądź na stronach poszczególnych resortów, bądź na stronie dedykowanej funduszom europejskim.

To wszystko jest tutaj determinowane nie tylko decyzją w sprawie KPO, ale też postępem prac w Sejmie nad tzw. ustawą wdrożeniową, która daje ramy wdrażania i dla polityki spójności, i dla KPO. Ustawa ta, przyjęta 8 lutego br. przez Radę Ministrów, w tym tygodniu została już skierowana do prac w Sejmie, więc zakładamy, że przy szybkiej ścieżce legislacyjnej naprawdę w ciągu kilku tygodni cały system zostanie uruchomiony. Wtedy ta na razie teoretyczna informacja na temat tego, co jest dostępne, zacznie się materializować i będą ogłaszane konkretne informacje o tym, gdzie i na jakich zasadach można o pomoc aplikować. Jeśli mają państwo jakieś pytania odnoszące się do mojej wypowiedzi, to oczywiście jestem tutaj do dyspozycji. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Nie wiem, czy będzie dużo pytań, bo rzeczywiście trudno było momentami zrozumieć, ale sądzę, że nic nie udało się zrobić, żeby od strony technicznej poprawić pani przekaz.

Proszę państwa, otwieram dyskusję. Czy ktoś chciałby zabrać głos? Bardzo proszę, przewodniczący Galla.

Poseł Ryszard Galla (niez.):

Bardzo krótko. Pani dyrektor, z pani wypowiedzi zrozumiałem, że tak naprawdę nie ma dedykowanej mniejszościom jakiejś puli pieniędzy, żeby można było powiedzieć, że środowisko mniejszości narodowych i etnicznych mogłoby aplikować w ramach swoich projektów dotyczących edukacji, podtrzymywania tożsamości, kultury itd. Nie ma takich dedykowanych środków, a proponuje pani, żeby po prostu gdzieś szukać i występować w ogóle w ramach takich, gdzie byłoby to możliwe, czyli tak jak każdy obywatel czy każda instytucja uprawniona do ubiegania się o te środki. Tak to mamy odbierać?

Zastępca dyrektora departamentu MFiPR Monika Dołowiec:

Tak.

Poseł Ryszard Galla (niez.):

A proszę mi powiedzieć, bo trudno mi teraz… Przypuszczam, że pani ma taką wiedzę. Gdzie ewentualnie i czy będą takie środki, chociażby nawet w następnym okresie programowania, bo państwo też praktycznie już chyba skończyli albo kończą ten okres przygotowawczy? Czy będą one chociażby nawet w obszarze tych środków społecznych, żeby można ewentualnie na poziomie krajowym ustalić środki, które mogłyby być dedykowane właśnie temu środowisku? Jak by bowiem nie było, to jednak jest to dosyć znaczące środowisko, a powiedziałbym, że poziom środków wyasygnowanych z budżetu państwa jest niewystarczający w stosunku do potrzeb, jakie występują.

Mam jeszcze jedno pytanie, żeby pani może przy okazji spróbowała nam też o tym powiedzieć, bo wiemy o tym, że jest problem ze środkami na realizację KPO na poziomie rozmów między rządem polskim a KE. Proszę mi powiedzieć, jeśli chodzi o uzgodnienia KPO, czy jest on uzgodniony na tyle, że jest gotowy, czy on jeszcze też wymaga pewnych uzgodnień. Czy tylko brakuje tutaj decyzji politycznej, jeśli chodzi o przekazywanie środków do Polski?

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Może coś jeszcze dopowiem, bo mam już na liście pana przewodniczącego Kuprianowicza, który się zgłosił, więc za chwilę panu udzielę głosu, ale właśnie śladem pytania pana przewodniczącego Galli chciałabym też o coś dopytać. Wiemy, że edukacja bardzo ucierpiała w wyniku pandemii. W związku z tym, żeby znaleźć możliwości dofinansowania edukacji i podniesienia jej jakości w różnych aspektach, w tym również – jak rozumiem – edukacji zdalnej, to należałoby wiedzy na ten temat i informacji szukać w Ministerstwie Edukacji i Nauki, tak? Tam te środki zostały czy zostaną wyasygnowane i tam tych pieniędzy na edukację trzeba by poszukiwać.

Może zanim pani odpowie, spytam, czy pan przewodniczący Kuprianowicz ma jakieś inne pytania, czy na razie niech pani odpowie. Ma pan inne, tak? Dobrze rozumiem?

Współprzewodniczący KWRiMNiE Grzegorz Kuprianowicz:

Może niech pani dyrektor odpowie. Oczywiście.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dobrze. To bardzo proszę. Gdyby pani odpowiedzieć na te pytania…

Zastępca dyrektora departamentu MFiPR Monika Dołowiec:

Jeszcze raz potwierdzę, że w KPO nie ma dedykowanych inwestycji. W związku z tym nie ma żadnych preferencji dla tych inwestycji środowisk reprezentujących mniejszości, więc na ogólnych zasadach, zgodnie z kryteriami przyjętymi dla danej inwestycji, instytucje i organizacje reprezentujące te środowiska czy fizyczne osoby mogą się ubiegać o wsparcie. Robić to będą na takich samych zasadach jak inne instytucje, środowiska i osoby fizyczne.

Jeżeli chodzi o inwestycję MEiN, w związku z tym, że ta inwestycja dotyczy ucyfrowienia szkół, bo tak naprawdę na to jest przeznaczony 1,2 mld euro… Tak, czyli na doposażenie w sprzęt elektroniczny nauczycieli i uczniów, doprowadzenie Internetu do sal lekcyjnych, doposażenie sal. Za tę inwestycję w porozumieniu w MEiN odpowiada Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, tj. ta część, która dotyczy cyfryzacji, więc to ta instytucja będzie definiowała kryteria dostępu i będzie ogłaszała nabory.

Tak jak powiedziałam, postaramy się doprowadzić potencjalnych wnioskodawców do informacji poprzez nasz portal, który chcemy odsłonić w ciągu tygodnia czy dwóch, żeby tam wskazać dokładnie, który resort odpowiada za którą inwestycję czy też podać dane kontaktowe, żeby ułatwić proces dochodzenia do informacji na temat poszczególnych inwestycji.

Jeżeli chodzi o to, na jakim jesteśmy etapie, to mogę potwierdzić, że trwają intensywne dyskusje na szczeblu politycznym. Dzisiaj minister Puda jest znowu w Brukseli. Na szczeblu technicznym już uzgadniamy z KE załącznik do decyzji implementacyjnej, czyli widzimy, jak będzie wyglądała decyzja rady. Szczegóły już są jakby między nami na poziomie technicznym uzgodnione. Czekamy tylko na finalną decyzję polityczną. Tak jak powiedziałam, spodziewamy się tego w krótkim czasie. W następstwie tego w ciągu maksymalnie czterech tygodni rada ma zatwierdzić tę decyzję, której projekt – tak jak mówię – już widzimy. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję. Głos teraz zabierze pan przewodniczący Kuprianowicz. Bardzo proszę.

Współprzewodniczący KWRiMNiE Grzegorz Kuprianowicz:

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, przede wszystkim chciałbym podkreślić, że mniejszości narodowe i etniczne z wielką nadzieją przyjęły informację o przygotowywaniu KPO, dostrzegając w nim szansę na podołanie tym problemom, przed którymi stanęły także nasze społeczności.

Zdając sobie sprawę z tego, że Polska jest krajem, gdzie udział procentowy mniejszości, ich liczebność i rozproszenie sprawiają, że potrzeby mniejszości nie są dostrzegane, strona mniejszościowa KWRiMNiE jeszcze 18 maja ubiegłego roku przyjęła stanowisko w sprawie włączenia działań dotyczących mniejszości do KPO, ponieważ dostrzegaliśmy, że w tych informacjach, które docierały do nas w dokumencie dotyczącym KPO, są komponenty, w których mniejszości widziały nadzieję na poprawę sytuacji także naszych społeczności.

Dlatego zwracaliśmy uwagę, że ten nikły udział procentowy i rozproszenie mniejszości mogą spowodować, że nawet jeżeli będą stworzone odpowiednie ścieżki dla środowisk obywatelskich, to realnie mniejszości nie będą miały możliwości skorzystania z KPO jako społeczności.

Wydaje się, że to, co usłyszeliśmy, niestety potwierdza nasze obawy, ponieważ usłyszeliśmy tutaj przecież wprost, że po pierwsze nie ma wsparcia dedykowanego mniejszościom, a poza tym mniejszości będą mogły korzystać ze środków KPO właściwie wyłącznie pośrednio – za pośrednictwem tych instytucji, które będą upoważnione do aplikowania o środki z KPO. Tak jak tutaj usłyszeliśmy, mniejszości będą mogły korzystać z efektów programu, ale nie będą mogły przecież *de facto* z tego programu niejako podmiotowo korzystać. Rozumiemy, że efektem KPO będzie poprawa jakości życia wszystkich obywateli, w tym także należących do mniejszości.

Nasze obawy budziło jednak to, że są sfery, w których mniejszości nie będą mogły z tego planu skorzystać bezpośrednio, bo przecież są różnorodne działania, które podejmowane są w sposób specyficzny w stosunku do mniejszości. Wspominano tutaj np. o kwestii instytucji kultury. Rozumiemy, że instytucje kultury będą mogły z KPO korzystać jako podmioty, ale tutaj się pojawia problem, bo w przypadku mniejszości narodowych i etnicznych nie ma instytucji kultury. Mniejszości nie mają swoich instytucji kultury, więc siłą rzeczy bezpośrednio z tego planu nie będą mogły korzystać. Życie kulturalne mniejszości narodowych i etnicznych opiera się na działalności organizacji pozarządowych wspieranych przez dotacje MSWiA, ewentualnie innych instytucji państwowych. To pokazuje istotę problemu. Bez uwzględnienia tego i stworzenia specjalnych warunków dla mniejszości, aby mogły skorzystać z pewnych środków, nie mają one formalnych możliwości skorzystania z tych środków.

Rozumiemy, że mniejszości będą korzystać z ogólnych efektów tego programu. Jeżeli w jakiejś miejscowości będzie dom kultury, który uzyska wsparcie ze środków KPO, to mieszkający tam przedstawiciele mniejszości, gdy pójdą na koncert czy jakieś inne wydarzenie kulturalne, również pośrednio z tego skorzystają. Jednak dla tej specyficznej sfery, którą jest aktywność kulturalna mniejszości narodowych i etnicznych, nie będzie możliwości bezpośredniego, praktycznego skorzystania z KPO. Stąd były nasze pytania i postulat, aby zwrócić na to uwagę, iż w przypadku braku stworzenia specjalnej ścieżki dla mniejszości w tych sferach *de facto* bezpośrednio z tego programu nie skorzystają. Będą oczywiście korzystać z efektów programu, jak i wszyscy obywatele. Jeżeli np. zostanie wybudowana droga czy zostanie podniesiona jakość dostępu do Internetu, to wszyscy z tego skorzystamy, także mniejszości, natomiast w pewnych sferach mniejszości z tego skorzystać nie będą mogły. Takim przykładem może być chociażby właśnie życie kulturalne mniejszości, które ma swoją specyfikę. Na to zresztą od wielu lat zwracamy uwagę.

Jeszcze na koniec chciałbym odnieść się do następującej kwestii. Przy poprzednich informacjach na temat KPO padła taka deklaracja, że środowiskom mniejszościowym będą przekazane informacje o tym, w jaki sposób mniejszości będą mogły skorzystać z KPO. Rozumiem, że w tej sytuacji, gdy *de facto* bezpośrednio środowiska mniejszości nie będą mogły z planu korzystać, a jedynie i wyłącznie jako osoby fizyczne czy przedsiębiorcy, taka informacja jest do uzyskania po prostu niemożliwa.

Kończąc, chciałbym wyrazić żal, że jednak nie znajdzie się model, który pozwoli na to, aby w tych specyficznych sferach, gdzie mniejszości funkcjonują w sposób nieco odmienny niż reszta społeczeństwa, jak chociażby sfera kultury, nie pomyślano o tym, aby stworzyć warunki do tego, by także mniejszości mogły z KPO bezpośrednio skorzystać. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję. Czy mogłaby się pani odnieść do tego, o czym mówił pan przewodniczący? Bardzo proszę.

Zastępca dyrektora departamentu MFiPR Monika Dołowiec:

Dobrze. Zaczęłam swoją wypowiedź od tego, że instrument na rzecz odbudowy i zwiększenia odporności jest specyficzny. Tutaj też pragnę powiedzieć, że to jest tzw. instrument centralnie zarządzany przez KE, czyli *de facto* jest bardzo duża różnica przy

programowaniu środków tego instrumentu w stosunku do środków polityki spójności. W przypadku polityki spójności to państwo ma wiodący głos i określa obszary interwencji, na które chce skierować fundusze unijne. Tak jak powiedziałam, w perspektywie 2021–2027 główne wsparcie dla grup zmarginalizowanych czy mniejszości będzie dedykowane na poziomie regionalnych programów operacyjnych ze środków EFS i tam będzie trzeba jakby szukać informacji o tych dedykowanych inwestycjach. Natomiast w przypadku KPO nie mamy takiej swobody. Musimy realizować krajowe programy reform i zalecenia rady wynikające z tych programów. Żadne zalecenie Rady Unii Europejskiej z lat 2019 i 2020 nie dotyczyło szczególnego traktowania mniejszości w Polsce. Dlatego też nie mogliśmy wyodrębnić dedykowanych reform i inwestycji, bo nie było takiego zalecenia. Nie było jakby takiej zdiagnozowanej potrzeby, nawet jeżeli na gruncie krajowym identyfikujemy braki w tym zakresie. Dlatego z tego punktu widzenia proszę zrozumieć ograniczenia, które mieliśmy w rozmowach z KE. Komisja naprawdę w związku z tym, że jest to właśnie instrument centralnie zarządzany, ma dużo więcej do narzucenia nam – że tak powiem – co ma finansować KPO.

Wkrótce zapisy będziemy dostosowywać do efektów ostatnich rozmów z KE, więc będą państwo też mieli szansę niedługo przeczytać na portalu ostateczną wersję KPO. Tak jak powiedziałam, w samej treści KPO nie ma żadnych wyłączeń, jakichś dyskredytujących zapisów, które uniemożliwiałyby przynajmniej próbę aplikowania o środki przez instytucje prowadzone przez mniejszości. Natomiast, tak jak powiedziałam, teraz po stronie resortów, czyli w tym przypadku ministra kultury i dziedzictwa narodowego, leży odpowiedzialność w zakresie przygotowania szczegółowych kryteriów wyboru projektu. Jeżeli więc chcieliby państwo w jakikolwiek sposób wpłynąć na to, żeby np. organizacje kultury prowadzone przez mniejszości miały szansę na wystąpienie o te środki, to trzeba rozmawiać bezpośrednio z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. My naprawdę nie mamy jakby nic w tym zakresie do przesądzenia. Tak jak mówię, to jest ten moment, żeby z MKiDN porozmawiać i sprawdzić, co jest planowane pod konkretne inwestycje, które dotyczą m.in. organizacji pozarządowych, bo to nie są tylko instytucje kultury, ale grupą docelową są też organizacje pozarządowe. Trzeba sprawdzić, czy planowane kryteria dostępu nie są jakby z państwa punktu widzenia dyskryminujące dla środowiska, które państwo reprezentują.

Tak jak mówię, same zapisy KPO ani nie dają preferencji, ani nie ograniczają dostępu, natomiast od decyzji poszczególnych ministrów, którzy prowadzić będą inwestycje, zależy uszczegółowienie zasad dostępu. Na tym etapie KE jakby tutaj nie wnika. W wielu miejscach do KPO na etapie ostatnich dyskusji wpisywany jest otwarty, niedyskryminacyjny dostęp do środków. To w bardzo wielu inwestycjach zostało wpisane. Ta zasada partnerstwa na pewno będzie musiała być przez nas też respektowana, więc w tym duchu resorty na tym etapie, na jakim są, przygotowują właśnie te kryteria dostępu do środków.

Jeżeli miałabym właśnie coś sugerować, to w takim razie zapytanie do ministra kultury i dziedzictwa narodowego, jakie kryteria dostępu dla instytucji kultury i organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury po prostu planuje.

Przewodnicząca poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Ponieważ nie ma już żadnych pytań i odpowiedzi, w związku z tym dziękuję państwu i zamykam posiedzenie Komisji. Do widzenia. Do kolejnego spotkania.